

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
НАПНУ Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Національний університет
«Львівська політехніка»
Інститут права, психології та інноваційної освіти,
кафедра педагогіки та інноваційної освіти
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І
ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ
ПРОСТОРІ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
IV Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

5 листопада 2021 року

МУКАЧЕВО

УДК 373.2(063)

А 43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі : збірник тез доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 5 листопада 2021 р., Мукачєво / Ред.кол.: Т.І.Бондар (гол.ред.) та ін. – Мукачєво : МДУ, 2021. – 496 с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол №4 від «18» листопада 2021 р.)**

Рецензенти:

Фізеші О.Й. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Атрощенко Т.О. – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

У збірнику вміщено тези доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають проблеми педагогічної освіти та розвитку особистості, використання новітніх технологій та інновацій в освіті, виховання особистості в контексті сучасної освітньої парадигми, особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань компетентнісного підходу в освітньому процесі, дидактико-методичного супроводу компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі, сучасного стану та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні, теорії і практики управління освітою, історії педагогіки.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Бондар Т.І. – д. пед. наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту.

Добош Олена Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти, Мукачівський державний університет.

Пинзеник Олена Мафтеївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фендик Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Томашевська Мирослава Олегівна – доктор філософії, асистент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту.

Черепаня Марія Тарасівна – доктор філософії, асистент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

<i>Наталія Башавець, Ірина Баранова</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	14
<i>Тамара Бондар</i> РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ЗАКАРПАТТЯ	18
<i>Тетяна Боржавич Олена Пинзеник</i> ПОНЯТТЯ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СУЧАСНИХ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	23
<i>Ігор Гома</i> ВЗАЄМОДІЯ ВЧИТЕЛІВ ІЗ БАТЬКАМИ РОМСЬКИХ ДІТЕЙ ЯК ЗАПОРУКА ІНТЕГРАЦІЇ РОМІВ ДО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	27
<i>Галина Джанда</i> ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	30
<i>Марина Зейкан</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ФЕНОМЕНУ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	33
<i>Василь Тягур, Христина Лешко</i> РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ У ВНЗ	35
<i>Юлія Мельник, Любов Фенчак</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ІМІДЖУ ПЕДАГОГА ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ЙОГО КОМПОНЕНТІВ	40
<i>Nataliia Mikan</i> PERSONAL AND PROFESSIONAL QUALITIES OF NEI TEACHER	43
<i>Людмила Прилуцька</i> КРЕАЛІЗОВАНІ ТЕКСТИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ – ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ	48
<i>Ірина Садова, Ірина Гутей</i> ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	53

РОЗДІЛ 2

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ

<i>Адріана Бабіля, Мирослава Томашевська</i> ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ	57
--	----

УДК 376(477.87)(043.2)

Тамара Бондар,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту,
Мукачівський державний університет

РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ЗАКАРПАТТЯ

Значущість інклюзивної освіти дає підстави трактувати її не лише як педагогічну галузь, а і як державну політику, що спрямована на забезпечення реалізації права всіх дітей на освіту. Крім того, це процес, який уможлиблює здобуття якісної освіти всіма дітьми в умовах загального закладу середньої освіти за місцем проживання.

Динамічність розвитку інклюзивної освіти в Україні регламентована законодавчою й нормативно-правовою базою. Ухвалення у 2009 році Закону України «Про загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року» та Закону України «Про ратифікацію Конвенції про права інвалідів і Факультативного протоколу до неї» умотивувало розвиток інклюзивної освіти держави у правовій парадигмі. Згідно з медичною моделлю, особа з інвалідністю має право на медичну допомогу. Соціальна модель витлумачує інвалідність як соціальний конструкт, а суб'єкта права – як отримувача соціальної послуги. На противагу цьому, у правовій моделі інклюзивної освіти право людини й соціальна справедливість посідають центральне місце. Правова модель інклюзивної освіти є інструментом ґрунтовної трансформації системи освіти, оскільки держава гарантує надання психолого-педагогічного супроводу дітям з особливими освітніми потребами (далі – діти з ООП) в освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти, із чітким акцентом на забезпеченні соціальної справедливості.

Із 2009 р. подальші законодавчі акти в галузі інклюзивної освіти України були спрямовані на виконання ухвалених законів і ставили за мету створення

сприятливого освітнього середовища для реалізації інклюзивних принципів. Процес формування безпечного інклюзивного освітнього середовища прогнозує пристосування освітнього середовища до потреб осіб з ООП; реструктуризацію системи підготовки й перепідготовки педагогічних працівників до педагогічної діяльності в умовах інклюзивного навчання; деінституалізацію (закриття спеціальних закладів середньої освіти й шкіл-інтернатів); створення нового покоління підручників для інклюзивної школи, що зважають на принципи інклюзивної освіти; збільшення кількості фахівців для надання психолого-педагогічного супроводу особам з ООП в умовах закладу загальної середньої освіти. У 2017 р. після виконання низки державних програм із розбудови інклюзивного освітнього середовища держава декларувала гарантію на освіту особам з ООП у статтях 19 і 20 Закону «Про освіту», що активізує процес залучення дітей з ООП до середовища закладу загальної середньої освіти через надання психолого-педагогічного супроводу.

Розвиток інклюзивної освіти Закарпаття відображає загальні тенденції еволюції інклюзивної освіти в Україні. У руслі виконання постанови Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» Закарпатська обласна державна адміністрація підготувала розпорядження від 23.08.2017 № 442 «Про створення інклюзивно-ресурсних центрів» [2]. Районним державним адміністраціям, міським виконавчим комітетам, об'єднаним територіальним громадам рекомендували створити інклюзивно-ресурсні центри до 2 жовтня 2017 року та поінформувати про виконану роботу Департамент освіти і науки облдержадміністрації до 1 листопада 2017 року. Для реалізації поставленого завдання потрібно було передбачити в чинному порядку заходи щодо створення обласного ресурсного центру з підтримки інклюзивної освіти до 2 жовтня 2017 року на базі Закарпатського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти; розробити проекти необхідних установчих документів для створення зазначеного обласного ресурсного центру та подання їх для подальшого затвердження; припинити діяльність юридичної особи – Державної

установи «Закарпатська обласна психолого-медико-педагогічна консультація» через реорганізацію, тобто через приєднання до обласного ресурсного центру з підтримки інклюзивної освіти; узагальнити інформацію про виконання розпорядження й подати підготовлені відомості облдержадміністрації до 15 листопада 2017 року.

У зв'язку з розпорядженням, підготовлено наказ Департаменту освіти і науки Закарпатської обласної державної адміністрації від 05.09.2017 р. № 238. У документі передбачене створення до 1 жовтня 2017 р. обласного ресурсного центру з підтримки інклюзивної освіти на базі Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти. Серед заходів, що вможлилювали створення такого центру, – затвердження нової редакції статуту Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти, внесення змін до структури та штатного розпису Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти для оптимізації функціонування центру. Зокрема, діяльність центру планували забезпечити на основі роботи 5 штатних одиниць реорганізованої Державної установи «Закарпатська обласна психолого-медико-педагогічна консультація» (**наказ Департаменту освіти і науки від 05.09.2017 №237**) та на підставі забезпечення умов функціонування Центру [3].

За інформацією голови Закарпатської обласної державної адміністрації Г. Москаля, Закарпаття приєдналося до національного проекту «Інклюзивна освіта – рівень свідомості нації» у лютому 2018 р. За словами очільника ОДА, станом на 2019 р. у Закарпатській області створено 18 інклюзивно-ресурсних центрів. Важливим для організації діяльності інклюзивно-ресурсних центрів є наказ Департаменту освіти і науки Закарпатської обласної державної адміністрації від 05.04.2019 р. № 104 «Про ефективність функціонування сайтів інклюзивно-ресурсних центрів» [1]. Для моніторингу ефективності функціонування сайтів ІРЦ Департамент освіти і науки ОДА проаналізував веб-сторінки щодо відкритості й загальнодоступності інформації про діяльність установи, стосовно актуальності та змістовності наповнення сайтів. Звернено увагу на наявність інформації про організацію роботи установи, графік роботи

фахівців, які надають психолого-педагогічні й корекційно-розвиткові послуги, рекомендації спеціалістів для батьків, педагогічних працівників, фінансову звітність, останні новини в галузі інклюзивної освіти. Серед рекомендацій наголошено на необхідності забезпечення належного контролю за ефективністю функціонування сайту; на своєчасному наповненні й оновленні розділів веб-сайту, розміщенні на сайтах копій статутів, затверджених у законодавчому порядку, на фінансовій звітності, оприлюдненні інформаційних матеріалів для батьків та закладів освіти про діяльність порталу інклюзивної освіти, на оперативному висвітленні значущих подій установи, а також на своєчасному наданні інформації для розміщення на сайті Департаменту освіти і науки ОДА.

Значущим для розвитку інклюзивної освіти є наказ Міністерства освіти і науки України від 27 лютого 2019 р. № 271 «Про приймання системи автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів». Для дебюрократизації управління системою освіти, спрощення документообігу в інклюзивно-ресурсних центрах затверджено «Положення про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів» (далі – АС «ІРЦ»). Основне завдання АС «ІРЦ» – створення єдиної інформаційної інфраструктури для одержання, оброблення й формування інформації у сфері інклюзивної освіти, забезпечення достовірності та цілісності даних, що оптимізує створення доказової інформаційної бази для ухвалення управлінських рішень у сфері інклюзивної освіти.

Одним із показників, що засвідчують динамічність реалізації принципів інклюзії в Закарпатті, є статистичні дані про збільшення чисельності дітей з ООП в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти, закладів загальної середньої освіти та зростання кількості асистентів вихователя й учителя, що подані в таблиці 1 (авторське розроблення).

**Динаміка залучення дітей з ООП
до інклюзивних груп і класів закладів освіти Закарпаття**

Дата	Кількість інклюзивних груп у ЗДО / кількість дітей з ООП	Кількість асистентів вихователя	Кількість інклюзивних класів / кількість дітей з ООП	Кількість асистентів учителя
Березень 2019 р.	48/65	44	480/621	459
Жовтень 2019 р.	99/133	44	616/726	
Грудень 2020 р.	115/147	104	806/946	769
Березень 2021 р.	130/167	113	782/932	720

Крім збільшення кількості дітей з ООП, асистентів вихователя та асистентів учителя, простежувані позитивні зміни в облаштуванні ресурсної кімнати в закладах дошкільної та загальної середньої освіти. У грудні 2020 року працювали 96, а в березні 2021 р. – 106 ресурсних кімнат у закладах загальної середньої освіти, 12 ресурсних кімнат у закладах дошкільної освіти. Для порівняння: у 2019 р. лише три ЗДО мали ресурсні кімнати та функціювали 42 ресурсні кімнати в закладах загальної середньої освіти [4].

Отже, планомірна державна політика, спрямування освітніх субвенцій та місцевого бюджетування, зусилля фахівців усіх рівнів освіти сприяють створенню безпечного інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти Закарпаття, що вможливило реалізацію права на освіту дітей з особливими освітніми потребами, забезпечує їх інтеграцію до суспільства.

Список використаних джерел

1. Про ефективність функціонування сайтів інклюзивно-ресурсних центрів». Наказ Департаменту освіти і науки Закарпатської обласної державної адміністрації від 05.04.2019 р. № 104. URL: <https://deponms.carpathia.gov.ua/uploads/newdocs/N104.pdf> (дата звернення: 01.10.2021 р.).
2. «Про створення інклюзивно-ресурсних центрів». Розпорядження голови Закарпатської обласної державної адміністрації від 23.08.2017 № 442. URL: <https://deponms.carpathia.gov.ua/uploads/newdocs/Rozp442.pdf> (дата звернення: 01.10.2021 р.).
3. «Про створення обласного ресурсного центру з підтримки інклюзивної освіти на базі Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти». Наказ Департаменту освіти і науки Закарпатської обласної державної адміністрації від 05.09.2017 р. № 238. URL: <https://deponms.carpathia.gov.ua/uploads/newdocs/N238.pdf> (дата звернення: 01.10.2021 р.).

4. Інклюзивні та спеціальні класи. Департамент освіти і науки, молоді та спорту Закарпатської обласної державної адміністрації. URL: <https://deponms.carpathia.gov.ua/inkliuzivna-osvita/inkliuzivni-ta-spetsialni-klasi> (дата звернення: 01.10.2021 р.).

УДК [613:005.336.2]:159.9.072(043.2)

Тетяна Боржавич,
спеціальність 012 Дошкільна освіта
другий (магістерський) рівень вищої освіти
Мукачівський державний університет
Олена Пинзенік,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту
Мукачівський державний університет

ПОНЯТТЯ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СУЧАСНИХ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Проблема погіршення стану здоров'я усіх верств населення у наш час стає гострою й актуальною. Як свідчать дослідження в області валеологічної освіти, здоровий спосіб життя не є життєвою цінністю для значної частини людського суспільства, а розуміння його сутності вимагає значного удосконалення. Особлива роль у цьому процесі належить педагогу, вчителю, вихователю, які безпосередньо керують процесом валеологічної освіти, забезпечуючи при цьому і рівень стану здоров'я здобувачів. Це вимагає і удосконалення процесу формування валеологічної компетентності майбутніх педагогів.

Вихователь дітей дошкільного віку несе безпосередню відповідальність не лише за безпечне перебування дитини в умовах закладу дошкільної освіти, але й за формування уявлень про здоровий спосіб життя, розвиток умінь та навичок охорони та зміцнення здоров'я. Це вимагає від педагога оволодіння значного багажу професійних фахових знань, умінь і навичок валеологічного змісту.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>